

DOI: 10.34921/amj.2024.1.017

UŞAQLARDA KƏSKİN ÖVRƏNİN KLİNİK-ANAMNESTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ VƏ XƏSTƏLƏRİN AĞIZ BOŞLUĞUNDA SEKRETOR IgA SƏVİYYƏSİ

A.C.Şixəmmədova*Azərbaycan Tibb Universitetinin II Uşaq xəstəlikləri kafedrası, Bakı, Azərbaycan*

Məqalədə kəskin övrə diaqnozu qoyulmuş uşaqların klinik anamnestik xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi və bu xəstəlik zamanı ağız boşluğunda sekretor IgA səviyyəsinin araşdırılması məqsədilə aparılmış tədqiqat işi haqqında məlumat verilir. Əsas tədqiqat qrupuna kəskin övrə diaqnozu qoyulmuş 80 uşaq, kontrol qrupa isə 20 praktik sağlam uşaq daxil edilmişdir. Tədqiqata cəlb edilmiş xəstə və sağlam uşaqların ağız suyundakı SIgA (sekretor IgA) – immunofermet analizi (İFA) metodu ilə Medispec-6000 aparatında təyin edilmişdir. Tədqiqat göstərmişdir ki, kəskin övrə xəstəliyi diaqnozu ilə tədqiqata cəlb edilmiş uşaqlar arasında yaşı 3-dən 6-ya qədər olanlar üstünlük təşkil edirlər – 42 nəfər (52,5%). Etioloji amillər arasında qida allergenlərinin rolu daha böyükdür. Xəstələrin ağız boşluğunda SIgA səviyyəsi kontrol qrupdakına nisbətən 1,3 dəfə aşağı olmuşdur.

Açar sözlər: kəskin övrə, uşaqlar, sekretor IgA

Ключевые слова: острая крапивница, дети, секреторный IgA

Key words: acute urticaria, children, secretory IgA

Uşaqlar arasında allergik xəstəliklər ən aktual problem kimi tanınır və son illərdə Səhiyyə sistemində bu xəstəliklərin qlobal şəkildə artımı müşahidə edilir [1]. Allergik xəstəliklərə bronxial astma, atopik dermatit, allergik rinit, qida allergiyası və kəskin övrə (övrə) kimi bir neçə genetik heterogen və immunoloji cəhətdən müəyyən edilmiş xəstəliklər daxildir [2]. Uzun illərdir ki, kəskin övrə xəstəliyi (KÖ) xüsusilə uşaqlar arasında allerqologiyanın demək olar ki, ən aktual problemi hesab edilir. Son statistik məlumatlara görə uşaqlar arasında kəskin övrə xəstəliyinin rastgəlmə tezliyinin 6,7% olduğu qeyd edilmişdir [3].

Adətən bu patologiyaya 14-16 yaş arasında daha çox rast gəlinir, buna baxmayaraq, son 5 ildə məktəbəqədər və ibtidai məktəb yaşlı uşaqlar arasında xəstələnməyə daha yüksək tendensiya qeyd olunur [4,5].

Bir sıra xəstəliklərdə olduğu kimi, allergik xəstəliklərdə də IgA-nın rolu haqqında elmi-tədqiqat işləri aparılmışdır. Sekretor IgA (SIgA) mədə-bağırsaq traktının limfatik toxuması (GALT) daxil olmaqla, selikli qişada plazmatik hüceyrələrdə sintez edilir və patogenləri neytrallaşdırmaqla bağırsaq homeostazının qorunub saxlanılmasında vacib rol oynayır [6]. Ağız suyu vəzilərinə olan immunoqlobulin A

(SIgA), mikroorqanizmlərin selikli qişanın epitel hüceyrələrinə

adheziyasının qarşısını almaq, virus və toksinlərə qarşı anticisimləri neytrallaşdırmaq kimi mühüm bioloji müdafiə funksiyalarına malikdir [7,8]. Aparılan elmi araşdırmalar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, selektiv IgA çatışmazlığında (sIgAD) allergik və autoimmun xəstəliklərin yayılmasının artdığı düşünülür [9,10]. Digər bir elmi-tədqiqat işində, atopik dermatit zamanı uşaqlarda Th1/Th2-sitokin profilinin disbalansı, T-limfositlərin, həmçinin T-limfosit supressorların və təbii killerlərin funksional aktivliyinin dəyişilməsi, B-limfositlərin proliferasiyasının artması və SIgA defisiti aşkar edilmişdir [10].

Tədqiqatın məqsədi uşaqlarda kəskin övrə xəstəliyinin klinik anamnestik qiymətləndirilməsi və ağız boşluğunda sekretor IgA-nın səviyyəsinin öyrənilməsindən ibarət olmuşdur.

Tədqiqatın materialı və metodları. Tədqiqat ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasında və 6 №-li Uşaq klinik xəstəxanasında aparılmışdır. Tədqiqata kəskin övrə diaqnozu qoyulan 80 uşaq, kontrol qrupuna isə praktik sağlam olan 20 uşaq daxil edilmişdir. Müayinə edilən uşaqların yaşı 2-dən 16-ya qədər olmaqla, orta göstərici $6,5 \pm 0,4$ [95% Eİ:5,7-7,3] yaşa bərabər olmuşdur. Kəskin övrə

diaqnozu qoyulan 80 uşaqdan 37-si (46,3%) qız və 43-ü (53,7%) oğlan olmuşdur.

Tədqiqat zamanı uşaqların valideynlərindən alınmış anamnestik məlumatların və tibbi sənədlərin təhlili aparılmışdır. Anamnez toplanması zamanı: uşağın yaşı, övrə xəstəliyinin angioödemlə müşayiət edilməsi, səpgilərin xarici görünüşü, dəridə göynəmə ilə qaşınma əlamətlərinin olması, yanaşı allergik xəstəliklərin mövcudluğu nəzərə alınmışdır.

Tədqiqat üçün tətbiq edilən sekretor IgA müayinəsi üçün uşaqlardan götürülmüş 1 ml ağzı suyu tədqiq edilmişdir. Ağzı suyundakı SIgA-nın tədqiqi «Xema-Medika» şirkətinin istehsalı olan reaktiv vasitəsilə immun-ferment analizi metodu ilə Medispec-6000 (RT-6000, Microplate Reader) aparatında təyin edilmişdir.

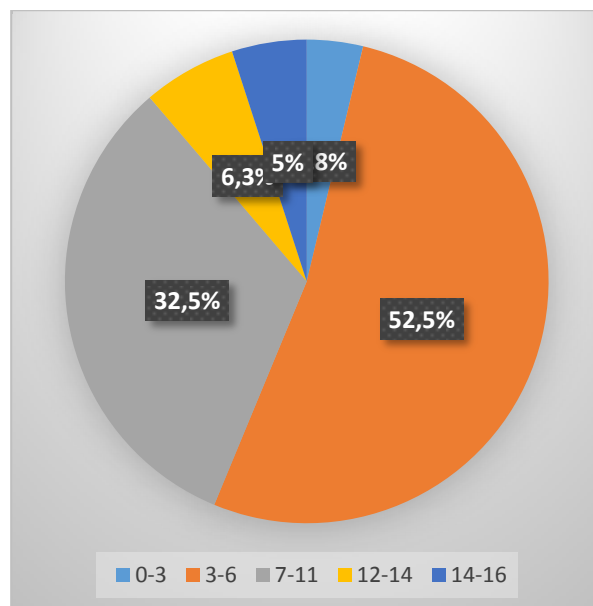
Kəmiyyət göstəriciləri üçün dispersiya (ANOVA testi, Frequency), keyfiyyət göstəriciləri üçün diskriminant (Chi-square Pearson, Q-Cochan, Cross-Custom tables) analiz üsulları ilə statistik analiz aparılmış, sonradan qruplar arasındakı fərqi statistik etibarlılığı qeyri-parametrik U (Mann-Whitney) və W (Wilcoxon), korrelyasiya (ρ -Spirman) üsulları ilə hesablanmışdır. Hesablamalar MS EXCEL-2019 və IBM Statistics SPSS-26 proqramlarının köməyi ilə həyata keçirilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri və onların müzakirəsi. Tədqiqata əsasən müayinə olunan uşaqların 98,7%-də kəskin övrə xəstəliyinin müxtəlif etioloji faktorları aşkar edilmişdir. Anamnezin öyrənilməsi göstərmişdir ki, əksər hallarda qida ($n=57$; 71,3%), nadir hallarda isə dərman preparatlarına qarşı allergiya ($n=15$; 18,8%) müşahidə edilmişdir. 2 uşaqda (2,5%) kəskin allergik reaksiyanı inspekt allergenlər törətmişdir. 6 uşaqda (7,5%) isə etioloji amil müəyyən olunmamışdır. Azyaşlı uşaqlarda sensibilizasiya ən çox qida allergenlərinə qarşı (71,3%) olmuşdur.

Uşaqların qidalanmasının xüsusiyyətlərini təhlil edərkən müəyyən edilmişdir ki, 27 uşaq doğulan andan etibarən süni qida ilə, 23 uşaq ana südü ilə, 30 uşaq isə həm ana südü ilə, həm də süni qida ilə qidalandırılmışdır.

Tədqiqat zamanı müayinə olunan uşaqlarda xəstəliyin yaşa uyğun rastgəlmə tezliyinin faiz göstəricisi aşağıdakı kimi qeydə alınmışdır: 0 - 3 yaş - 3 xəstə uşaq, 3 - 6 yaş 44 xəstə uşaq, 7 - 11 yaş 25 xəstə uşaq, 12 - 14 yaş 4 xəstə uşaq, 14 - 18 yaş 4 xəstə uşaq olmuşdur (şəkil 1).

Şəkildən göründüyü kimi, xəstəliyin ən çox rast gəlinədiyi yaş dövrü 3 - 6 yaşları, ən az rast gəlinədiyi isə yaş dövrü isə 0 - 3 yaş arası uşaqlar əhatə edir.

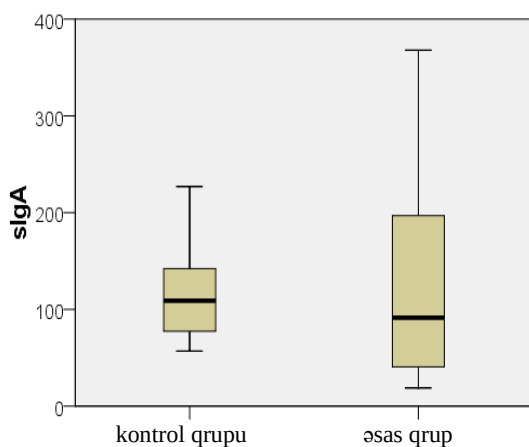
Şəkil 1. Uşaqlarda kəskin övrənin rastgəlmə tezliyinin yaş qrupları üzrə bölgüsü

Tədqiqatımızın nəticəsinə əsasən, kəskin övrə diaqnozu qoyulan uşaqlarda klinik əlamətlərdən səpgi 77 (96,3%) uşaqda, qaşınma 73 (91,3%) uşaqda, ödem 3 (3,8%) uşaqda qeyd edilmişdir. Digər klinik əlamətlərdən isə – 1 (1,3%) uşağın anamnezində allergik rinit, 5 (6,3%) uşağın anamnezində kəskin bronxit, 1 (1,3%) uşağın anamnezində öskürək, 2 (2,5%) uşağın anamnezində anemiya, 15 (15%) uşağın anamnezində enterobioz, 3 (3%) uşağın anamnezində lyamblioz, 3 (3%) uşağın anamnezində askaridoz aşkar edilmişdir.

Kəskin allergik reaksiyaların klinik təzahürlərinin təhlili göstərmişdir ki, 25 (31,3%) nəfər uşaqda kəskin övrə xəstəliyi ilə yanaşı müxtəlif lokalizasiyalı Kvinke ödemi müşahidə edilmişdir. Kvinke ödemi müşahidə edilən uşaqların orta yaş həddi $6,00 \pm 0,64$ [95% Eİ: 4, 68-7,32] yaşa bərabər olmuşdur. Angio-nevrotik ödem və kəskin övrə xəstəliyi olan uşaqlardan 11 (44,0%) nəfəri oğlan, 14 (56,0%) nəfəri isə qız olmuşdur.

Tədqiqat zamanı anamnestik olaraq aparılan məlumata əsasən 43 (53,8%) uşağın valideynlərində allergik xəstəliklərin olduğu aşkar edilmişdir. Onlardan 8 (18,6%) xəstədə həm ana, həm də ata xətti ilə allergik irsiyyət, 19 (44,2%) xəstədə ata xəttinin qohumları, 16 (37,2%) xəstədə isə ana xəttinin qohumlarında allergik xəstəliklər müşahidə edilmişdir.

Tədqiqatın növbəti mərhələsində sağlam uşaqların və kəskin övrəli xəstələrin ağız boşluğu mayesində sekretor IgA səviyyəsinin göstəricisi öyrənilmişdir (Şəkil 2).

Şəkil 2. Sağlam və kəskin övrəli uşaqların ağız boşluğunda sekretor İgA-nın səviyyəsi

Kəskin övrə diaqnozu qoyulmuş uşaqlarda sekretor IgA səviyyəsi kontrol qrupuna daxil olan uşaqlarda olan orta göstəricilərə nisbətən cüzi artmış olsa da, bu artım statistik baxımdan etibarlı olmamışdır, lakin daha həssas orta struktur göstəricilərində (median və kvartillərdə) kontrol qrupu ilə müqayisədə azalma müşahidə olmuşdur ki, bu da öz növbəsində orqanizmə daxil olan antigenə qarşı, yerli immunitetin azalmasını təsdiq edir.

Beləliklə, apardığımız tədqiqatın nəticələrinə əsasən kəskin övrə xəstəliyi 50%-dən artıq hallarda 3 yaşından 6 yaşa qədər yaş həddində olan uşaqlarda rast gəlinmişdir (42 nəfər, 52,5%). Etioloji amillər arasında qida allergenləri üstünlük təşkil etmişdir. Kəskin övrəli uşaqlarda immunitetin mukoz halqasının qiymətləndirilməsi ağız boşluğunda sekretor IgA səviyyəsini açıqlamaqla məhz kontrol qrupu ilə müqayisədə yerli immunitetin aşağı olduğunu göstərmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Doğruel D., Bingöl G., Altıntaş D.U., et al. The trend of change of allergic diseases over the years: three repeated surveys from 1994 to 2014 // *Int Arch Allergy Immunol* 2017; 173: 178-82.
2. Pite H., Wedi B., Borrego L.M., et al. Management of childhood urticaria: current knowledge and practical recommendations // *Acta Derm Venereol.* 2013;93(5):500–508.
3. Ben-Shoshan M., Grattan C.E. Management of pediatric urticaria with review of the literature on chronic spontaneous urticaria in children // *J Allergy Clin Immunol* 2018; 6: 1152-61.
4. Kudryavtseva AV, Neskorođova KA, Staubach P. Urticaria in children and adolescents: an updated review of the pathogenesis and management // *Pediatr Allerg Imm* 2018; 30: 17-24.
5. Scheurer S., Junker A.C., He C., Schülke S., Toda M. The Role of IgA in the Manifestation and Prevention of Allergic Immune Responses // *Curr Allergy Asthma Rep.* 2023; Oct;23(10):589-600.
6. Nikfarjam.J., Pourpak.Z., M. Shahrabi.L., Nikfarjam.A., Kouhkan.M. Moazeni., et al. Oral manifestations in selective IgA deficiency // *Int J Dent Hyg*, 2 (2004), pp. 19-25.
7. Johansen.F.E., Kaetzel.C.S., Regulation of the polymeric immunoglobulin receptor and IgA transport: new advances in environmental factors that stimulate pIgR expression and its role in mucosal immunity // *Mucosal Immunol*, 4 (2011), pp. 598-602.
8. Erkoçoğlu.M., Metin.A., Kaya.A., Özcan.C., Akan.A., Civelek.E., et al.
9. Allergic and autoimmune disorders in families with selective IgA deficiency // *Turk J Med Sci*, 18 (2017), pp. 592-598.
10. Hajiyeva N.N. The role of immunological markers in predicting the development of atopic dermatitis in children // *Azerbaijan Med. J.*, - 2021, №4, p.19-26.
11. Sultanova N.H., Shikhammadova.A.J. Mutual relation of the level of intestinal microbiotas with cytokine profile in case of acute urticaria in children // *Azerbaijan Med. J.*, -2022, №3, p 57-61.

КЛИНИКО-АНАМНЕСТИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОСТРОЙ КРАПИВНИЦЫ У ДЕТЕЙ И УРОВЕНЬ СЕКРЕТОРНОГО IgA В ПОЛОСТИ РТА БОЛЬНЫХ

А.Д.Шихаммедова

Кафедра II Детских болезней Азербайджанского Медицинского Университета, Баку, Азербайджан

Резюме. В статье представлены данные по изучению клинико-anamnestической характеристики детей с диагнозом острая крапивница, а также исследованию уровня секреторного IgA в полости рта при этом заболевании. В основную группу исследования вошли 80 детей с диагнозом острая крапивница, в группу контроля — 20 практически здоровых детей. SIgA (секреторный IgA) в слюне

больных и здоровых детей, участвующих в исследовании, определяли методом иммуноферментного анализа (ИФА) на аппарате Medispec-6000. Исследование показало, что среди включенных в исследование детей с диагнозом острая крапивница преобладали пациенты в возрасте от 3 до 6 лет - 42 ребенка (52,5%). Среди этиологических факторов преобладали пищевые аллергены. Уровень SIgA в полости рта больных был в 1,3 раза ниже, чем в контрольной группе.

CLINICAL AND ANAMNESTIC CHARACTERISTICS OF ACUTE URTICARIA AND THE LEVEL OF SECRETORY IgA IN THE ORAL CAVITY IN CHILDREN

A.J.Shikhammadova

*Department of II Children Diseases of Azerbaijan Medical University,
Baku, Azerbaijan*

Summary. The article presents data from a study on the clinical and anamnestic characteristics of children with acute urticaria, as well as the examination of secretory IgA levels in the oral cavity. The main study group comprised 80 children diagnosed with acute urticaria, while the control group consisted of 20 practically healthy children. Secretory IgA (SIgA) in the saliva of both sick and healthy children participating in the study was determined using enzyme-linked immunosorbent assay (ELISA) with the Medispec-6000 apparatus. The study revealed that among the children with acute urticaria included in the study, those aged 3 to 6 years predominated, comprising 42 children (52.5%). Food allergens were predominant among the etiological factors. The level of SIgA in the oral cavity of patients was 1.3 times lower than that in the control group.

Müəlliflə əlaqə üçün:

Şixəmmədova Aysel, *Azərbaycan Tibb Universitetinin II Uşaq xəstəlikləri kafedrası, Bakı, Azərbaycan*

E-mail: ayselshikhammadova87@gmail.com